

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни „Інноваційний розвиток підприємства”
для студентів спеціальностей
051 «Економіка», 056 «Міжнародні економічні відносини», 071
«Облік і оподаткування»

2016

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П.Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни „Інноваційний розвиток підприємства ”
для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 056
«Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і оподаткування»

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол ___ від _____

Укладач:

Горова К.О.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків, ХНАДУ, 2016

Укладач: Горова К.О.

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Інноваційний розвиток підприємства» відноситься до циклу нормативних дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня магістр зі спеціальностей 051 «Економіка», 056 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і оподаткування»

Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування у студентів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності, принципи, методи і процеси забезпечення інноваційного розвитку економічних систем за умов глобалізації економіки.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: вивчення механізмів управління інноваційним розвитком економічних систем, забезпеченням результативності формування та використання інноваційного потенціалу підприємств, ефективністю інвестування в інновації, набуття вмінь обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та альтернативні варіанти управлінських рішень.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- сучасні організаційні форми здійснення інноваційної діяльності, її основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників;
- методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку національних економік;
- світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання;
- стратегії виходу підприємств з кризового стану на основі впровадження інновацій;
- інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування;

- імперативи формування ринку наукових розробок та інноваційних ідей в Україні;
- основні технології охорони прав та економіки інтелектуальної власності, зокрема стандарти й об'єкти права інтелектуальної власності в Україні;
- вміти:
 - обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку з урахуванням потреб та особливостей національної економіки;
 - збирати і систематизувати маркетингову інформацію для відбору цільових ринків, вимірювання і прогнозування попиту, позиціонування інноваційного товару;
 - оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощування;
 - розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання;
 - ідентифікувати та оцінювати ризики інноваційної діяльності, а також контролювати їхній рівень засобами ризик-менеджменту;
 - економічно обґрунтовувати вибір способу охорони прав інтелектуальної власності підприємства.

Теоретичною і методологічною базою вивчення дисципліни є: економіка підприємства, економічна теорія, фінанси, маркетинг, менеджмент, макроекономіка, мікроекономіка, стратегія підприємств, міжнародна економіка, економіка і організація інноваційної діяльності, інвестування. В подальшому знання, отримані студентом при вивченні дисципліни, будуть використовуватись при проходженні переддипломної практики та в дипломному проектуванні.

Практичне заняття №1, 2

Тема 1: АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На основі даних Державної служби статистики України (<http://ukrstat.gov.ua/>) провести аналіз інноваційної діяльності підприємств України:

1. Провести аналіз показників інноваційної активності підприємств у динаміці: відсотку підприємств, які займалися інноваціями; загальної суми витрат на інновації та за окремими напрямками інновацій; структури витрат на інновації.

Результати оформити у вигляді таблиць 1.1 та 1.2.

Таблиця 1.1 - Аналіз показників інноваційної активності підприємств

Показник	Значення показника		Приріст показника	
	В базовому році	В звітному році	В одиницях виміру	У відсотках
Відсоток підприємств, які займалися інноваціями, %				
Загальна сума витрат на інновації, млн. грн., в т.ч. на:				
- дослідження і розробки, в т.ч.: внутрішні НДР зовнішні НДР				
- придбання інших зовнішніх знань				
- придбання машин, обладнання та програмного забезпечення				
- інші витрати				

Таблиця 1.2 - Аналіз структури витрат на інновації

Показник	Питома вага в базовому році, %	Питома вага в звітному році, %	Зміни в структурі
Витрати на дослідження і розробки, в т.ч.:			
- внутрішні НДР			
- зовнішні НДР			
Витрати на придбання інших зовнішніх знань			
Витрати на підготовку виробництва для впровадження інновацій			
Витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення			
Інші витрати			
Всього			

2. Провести аналіз динаміки витрат на здійснення інновацій з урахуванням інфляції. Для цього привести витрати базового року до теперішньої вартості, помноживши їх на індекси інфляції за минулі роки. Після цього порівняти приведені витрати з витратами звітного року й зробити висновки про зміну обсягу витрат у теперішніх цінах.

3. Провести аналіз показників впровадження інновацій на промислових підприємствах у динаміці: питомої ваги підприємств, що впроваджували інновації; кількості впроваджених нових технологічних процесів; кількості найменувань виробленої інноваційної продукції; питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової.

Результати оформити у вигляді таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Аналіз показників впровадження інновацій на промислових підприємствах

Показник	Значення показника		Приріст показника	
	В базовому році	В звітному році	В одиницях виміру	У відсотках
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %				
Впроваджено нових технологічних процесів, процесів				
- у т.ч. маловідходних, ресурсозберігаючих				
Впроваджено виробництво інноваційних видів продукції, найменувань				
- з них нові види техніки				
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %				

4. Розрахувати питому вагу витрат на інновації у загальній сумі витрат підприємств; визначити співвідношення витрат на інновації та прибутку.

Результати оформити у вигляді таблиці 1.4.

5. Визначити, які ще показники, розраховані за даними статистичної інформації, можуть характеризувати інноваційну діяльність підприємств України.

Таблиця 1.4 - Аналіз витрат на інновації

Показник	Значення показника		Динаміка показника	
	В базовому році	В звітному році	В млн. грн.	У відсотках
Загальні витрати на інновації, млн. грн.				
Всього витрати підприємств, млн. грн.				
Чистий прибуток підприємств, млн. грн. (сукупний прибуток підприємств, які одержали за результатами діяльності прибуток)				
Питома вага витрат на інновації у загальній сумі витрат підприємств, %				
Співвідношення витрат на інновації та прибутку, %				

Практичне заняття №3, 4

Тема 2: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На основі даних Державної служби статистики України (<http://ukrstat.gov.ua/>) та порталу Верховної Ради України (rada.gov.ua) провести аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні:

1. Проаналізувати структуру джерел фінансування інноваційної діяльності, результати оформити у вигляді таблиці 2.1.

2. Проаналізувати обсяг капітальних інвестицій у нематеріальні активи, як такі, що в більшій мірі визначають інтелектуальний капітал підприємств. Результати оформити у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.1 - Структура джерел фінансування інноваційної діяльності

Джерело витрат	Питома вага в базовому році, %	Питома вага в звітному році, %	Зміни в структурі
Загальна сума витрат в т.ч. за рахунок коштів:			
власних			
державного бюджету			
іноземних інвесторів			
інші джерела			

Таблиця 2.2 - Аналіз капітальних інвестицій у нематеріальні активи

Показник	Значення показника		Приріст показника	
	В базовому році	В звітному році	В одиницях виміру	У відсотках
Загальна сума капітальних інвестицій				
інвестиції у нематеріальні активи, в т.ч.				
програмне забезпечення та бази даних				
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо				
Питома вага інвестицій у нематеріальні активи у загальному обсязі капітальних інвестицій				

3. Оцінити обсяги фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету України. Результати оформити у вигляді таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Обсяги фінансування інноваційної діяльності

Стаття витрат	Сума

Практичне заняття №5, 6

Тема 3: ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На основі Стратегії Розвитку України 2020 визначити основні пріоритети інноваційного розвитку країни у найближчій перспективі:

1. Ознайомитися з текстом Стратегії Розвитку України 2020, визначити місце інноваційного розвитку України в програмі, на які ключові показники програми вплине інноваційний розвиток?
2. Ознайомитись з Планом заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна—2020”, визначити місце програми розвитку інновацій в плані. Результати оформити у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - План заходів з програми розвитку інновацій

№	Завдання, визначені в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України (Коаліційній угоді) та Стратегії сталого розвитку “Україна—2020”	Зміст заходу	Строк виконання	Відповідальні за виконання

3. Проаналізувати досягнення України відповідно до плану заходів, визначити шляхи вирішення поставлених проблем. Результати оформити у вигляді таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Досягнення України відповідно до плану заходів

№	Поточний стан питання	Проблеми, що потребують вирішення	Шляхи вирішення проблем

Практичне заняття №7

Тема 4: АНАЛІЗ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На основі даних Державної служби статистики України (<http://ukrstat.gov.ua/>) провести аналіз кадрового потенціалу інноваційної діяльності:

1. Провести аналіз динаміки обсягу наукових кадрів та кількості наукових організацій. Результати оформити у вигляді таблиці 4.1

Таблиця 4.1 - Аналіз динаміки обсягу наукових кадрів та кількості наукових організацій

Показник	Значення показника		Приріст показника	
	В базовому році	В звітному році	В одиницях виміру	У відсотках
Кількість організації, які виконують наукові дослідження й розробки				
Кількість науковців, осіб				
Кількість науковців на 1000 населення, осіб				
Кількість докторів наук в економіці України, осіб				
Кількість докторів наук на 1000 населення, осіб				
Кількість кандидатів наук в економіці України, осіб				
Кількість кандидатів наук на 1000 населення, осіб				

2. Оцінити здатність закладів освіти готувати кадри для розвитку інноваційної діяльності підприємств. Результати оформити у вигляді таблиці 4.2

Таблиця 4.2 - Аналіз підготовки фахівців у ВНЗ України

Показник	Значення показника		Приріст показника	
	В базовому році	В звітному році	В одиницях виміру	У відсотках
Кількість ВНЗ в Україні, одиниць, в т.ч.				
I-II рівнів акредитації				
III-IV рівнів акредитації				
Кількість студентів у ВНЗ, тис. осіб, в т.ч.				
I-II рівнів акредитації				
III-IV рівнів акредитації				
Середня кількість студентів, що навчається в одному ВНЗ				
Річний випуск фахівців ВНЗ України, тис. осіб				
Кількість аспірантів, осіб				
Кількість докторантів, осіб				

3. Зробити висновок щодо конкурентоспроможності ВНЗ України на світовому ринку відповідно до результатів міжнародних рейтингів університетів.

4. Зробити висновок щодо формування кадрового потенціалу інноваційної діяльності України.

Практичне заняття №8

Тема 5: ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

На основі даних Порталу Верховної Ради України (<http://rada.gov.ua/>), що містить нормативно-правові акти, які регламентують інноваційну діяльність в Україні (Закон України «Про інноваційну діяльність», Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»):

1. Дати визначення поняттям «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний продукт», «інноваційний проект», «технологічний парк»
2. Охарактеризувати повноваження державних органів влади у сфері інноваційної діяльності.
3. Визначити основні способи підтримки інноваційної діяльності.
4. Охарактеризувати особливості роботи та фінансової підтримки технопарків.
5. Визначити стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
2. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 334 с.
3. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку : монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми : Університетська книга, 2015. – 728 с.
4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 324 с.
5. Череп А. В. Інноваційний менеджмент : підручник / Череп А. В., Пуліна Т. В., Череп О. Г. – К.: Кондор, 2014. – 452 с.
6. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. – 1 вид. / В.М. Тебенко / Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. – 302 с.
7. Левченко Ю. Г. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства / Ю.Г. Левченко // Наукові праці НУХТ. – 2012. – № 43. – С. 57-61.

Допоміжна

1. Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері: менеджмент та ефективність: Монографія / О.Г. Шпикуляк, М.І. Грицаєнко. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.
2. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. / Г.І.Грицаєнко – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 224 с.
3. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник / за ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. – К.:Професіонал, 2011. – 960 с.
4. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності : навч.посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К.: Академія, 2011. – 400 с.
5. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент: підручник. / С.М. Ілляшенко. – Суми :Університетська книга, 2010. – 334 с.

6. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : Монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2010. – 394 с.
7. Жихор О. Б. Інноваційний розвиток регіону: монографія / О. Б. Жихор, Т. М. Куценко. – К.: УБС НБУ, 2012. – 251 с.
8. Інноваційна стратегія українських реформ / А. Гальчинський, В. Геєць, А. Кінах, В. Семиноженко. – К.: Знання, 2012. – 336 с.
9. Інвестиційно-інноваційні чинники формування розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства: Монографія / Солоха Д.В., Морева В.В., Чирков С.О., Козлова В.Я., Белякова О.В. – Донецьк: СПД Дмитренко Л.Р., 2010. – 400 с.
10. Инновации и экономический рост: Монография / Отв. ред. К. Микульский. – М. : Наука, 2010. –377с.
11. Соловьев В. П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике (Синергетический эффект инноваций) / В. П. Соловьев. – К. : Феникс, 2011. - 560 с.
12. Шумпетер Й. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 456 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.stat.gov.ua> – Офіційний сайт Державного статистичного управління України
3. <http://www.biz-registr.com.ua/?ct=12> – Офіційний WWW-Регістр бізнес-сайтів України і зарубіжжя
4. <http://www.min.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету міністрів України
5. <http://www.business.ua> – журнал "Бизнес"
6. 3. <http://www.expert.ua> – журнал " Эксперт–Украина"

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для виконання контрольних робіт
з дисципліни „Інноваційний розвиток підприємства”
для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 056
«Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і оподаткування»

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № __ від _____

Харків, ХНАДУ, 2016